

- розкриваються резерви кардіореспіраторної системи,
- вдосконалюється вегетативна нервова регуляція,
- гормональна і нервова системи починають працювати більш гармонійно і злагоджено.
- опосередкований позитивний вплив на внутрішні органи

При цьому вирішуються завдання зміцнення м'язів, збільшення їх еластичності і витривалості, поліпшення гнучкості хребта. А це - основа гарного самопочуття, високої працездатності і, в кінцевому рахунку, відмінного настрою і оптимістичного настрою, які і створюють відчуття здоров'я.

Висновки. В результаті проведеного педагогічного дослідження було з'ясовано, що заняття з йоги, як одного із засобів здоров'язбереження може бути використаний в учбовій програмі для студентів ВНЗ та педагогічних коледжах. Заняття з йоги впливають на кожну частину тіла, розтягуючи й тонізуючи м'язи та суглоби, хребет та весь опорно-руховий апарат та внутрішні органи. На основі попередніх досліджень було створено комплекс вправ, який буде згодом більш індивідуально адаптований для кожного студента, беручи до уваги його клінічний діагноз.

Перспективи подальших досліджень. В перспективі подальшої роботи можна зазначити, що йога може зайняти провідне місце в навчальному процесі з фізичного виховання, як один з методів оздоровлення для студентів спеціальної медичної групи. На наступних етапах буде проведено дослідження на вплив йоги, як оздоровчий комплекс з фізичної культури, зі студентами, які проходили анкетування. Також, буде створена експериментальна група студентів, які не входитимуть в спеціальну медичну групу, і за власним бажанням будуть займатися йогою.

Література

- 1.Коваленко Т. Г. Особенность физиологических и биохимических процессов и дифференциация пищевых рационов / Т. Г. Коваленко, М. Kalinsky // ВУЗ. Здоровье. Интеллект: педагогические, биоинформационные, оздоровительные технологии: материалы II Международной научно-практической конференции. - 2002. - С. 354-356.
- 2.Підвальна О. В. Порівняльний аналіз розвитку координаційних здібностей студентів технічних та гуманітарних факультетів / О. В. Підвальна, М. В. Євтушок // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Харків : ХДАДМ (ХХПІ), 2006. – № 6. – С. 27–30.
- 3.Постол О. Л. Методика оздоровлення студенток вузов на заняттях по фізическому воспитанию с применением традиционных и нетрадиционных средств: дис. канд. пед.наук / О.Л. Постол. - Хабаровск, 2004. - 22с.
- 4.Попова Т. А. Методика профессионально-прикладной физической подготовки студентов диспетчерского профиля / Попова Т. А. // Челябинск, 2004. – С. 176.
- 5.D. Ebert Physiologische Aspekte des Yoga / перевод с немецкого Минвалеева / D.Ebert. – Georg Thime Leipzig; Auflage: 2. Auflage, 1999.- P. 72-106.
- 6.De Michelis. A History of Modern Yoga / De Michelis, Elizabeth. - London: Continuum, 2004. – P. 189-240
- 7.Mallinson J. "Haṭha Yoga", in Jacobsen, Knut A.; Basu, Helene, Brill's Encyclopedia of Hinduism / Mallinson, James. – Leiden: Brill, 2011. – P. 770-781

References

- 1.Kovalenko T. G. Osobennost' fiziologicheskikh i biokhimicheskikh processov i differenciatsiya pishchevykh racionov / T. G. Kovalenko, M. Kalinsky // VUZ. Zdorov'e. Intellekt: pedagogicheskie, bioinformacionnye, ozdorovitel'nye tekhnologii: materialy II Mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii. - 2002. - S. 354-356.
- 2.Pidvalna O. V. Porivnialnyi analiz rozvytku koordynatsiinykh zdbnostoni studentiv tekhnichnykh ta humanitarnykh fakultetiv / O. V. Pidvalna, M. V. Yevtushok // Pedagogika, psichologhiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu. – Kharkiv : KhDADM (KhKhPI), 2006. – № 6. – S. 27–30.
- 3.Postol O. L. Metodika ozdorovleniya studentok vuzov na zanyatiyah po fizicheskomu vospitaniiu s primeneniem tradicionnyh i netradicionnyh sredstv: dis. kand. ped.nauk / O.L. Postol. - Habarovsk, 2004. - 22s.Popova T. A. Metodyka professyonalno-prykladnoi fizycheskoi podgotovky studentov dyspetcherskoho profylya / Popova T. A. // Cheliabynsk, 2004. – S. 176.
- 4.Popova T. A. Metodika professional'no-prikladnoj fizicheskoy podgotovky studentov dispetcherskogo profilya / Popova T. A. // CHelyabinsk, 2004. – S. 176.
- 5.D. Ebert Physiologische Aspekte des Yoga / perevod s nemeckogo Minvaleeva / D.Ebert. – Georg Thime Leipzig; Auflage: 2. Auflage, 1999.- P. 72-106.
- 6.De Michelis. A History of Modern Yoga / De Michelis, Elizabeth. - London: Continuum, 2004. – P. 189-240
- 7.Mallinson J. "Haṭha Yoga", in Jacobsen, Knut A.; Basu, Helene, Brill's Encyclopedia of Hinduism / Mallinson, James. – Leiden: Brill, 2011. – P. 770-781

УДК 37.011; 37.013; 37.091.2

Піддячий М.І.

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України, м. Київ

СОЦІАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

Результативність соціально-професійного розвитку особистості залежить від якості системного підходу до розбудови життєвого простору: 1) природа і сутність людини проявляється у процесі еволюційної зміни станів природного, особистісного, спільного характеру; 2) людина може благополучно існувати лише в гармонії з природою, цілісно розглядаючись в космічному, біологічному, психічному, соціальному, культурному та цивілізаційному вимірах; 3) завдання розвитку особистості та громадянського суспільства знаходяться у вимірі буття соціуму, впливу людини на

природу, способів пізнання людиною світу та себе; 4) підготовка до праці є складовою національної безпеки, оскільки через її результати відбувається захист людини, сім'ї, народу, цілей, ідеалів, цінностей, традицій, укладу життя, культури, прав і обов'язків, основних свобод; 5) поліваріантні концепції розвитку враховують устрій внутрішнього світу людини, структурування суспільства з певними характерними для них відносинами та сукупностями зв'язків форм природи.

Ключові слова: особистість; сутність людини; психологічний досвід; ринок праці; розвиток; свідомість.

Поддячий Н.И. Социально-профессиональное развитие личности. Результативность социально-профессионального развития личности зависит от качества системного подхода к построению жизненного пространства: 1) природа и сущность человека проявляется в процессе эволюционного изменения состояний природного, личностного и общественного характера; 2) человек может благополучно существовать только в гармонии с природой, целостно рассматриваясь в космическом, биологическом, психическом, социальном, культурном и цивилизационном измерениях; 3) задачи развития личности и гражданского общества находятся в измерении бытия социума, воздействия человека на природу, способов познания человеком себя и мира; 4) подготовка к труду является составляющей национальной безопасности, поскольку ее результаты есть ресурсом для защиты человека, семьи, народа, целей, идеалов, ценностей, традиций, уклада жизни, культуры, прав и обязанностей, основных свобод; 5) поливариантные концепции развития учитывают устройство внутреннего мира человека, структурирование общества с определенными характерными для них отношениями и совокупностями связей форм природы.

Ключевые слова: личность; сущность человека; психологический опыт; развитие; рынок труда; сознание.

Mykola Ivanovych Pidliachyi Socio-professional development of personality. The impact of the socio-professional personal development depends on the quality of system approach to building living space: 1) the nature and essence of a human being are manifested in the process of evolutionary change in the states of natural, personal and social character; 2) a human being can safely exist only in harmony with nature, being integrally considered in the cosmic, biological, mental, social, cultural and civilizational dimensions; 3) the tasks of the development of personality and civil society are in the dimension of being of society, human influence on nature, the ways in which a human being gets to know the world and themselves; 4) preparation for labor is a component of national security, since through its results the protection of a person, family, people, goals, ideals, values, traditions, way of life, culture, rights and duties, fundamental freedoms takes place; 5) polyvariant concepts of development take into account the structure of the inner world of a human being, the structuring of society with certain relations characteristic to them and sets of relationships of forms of nature; 6) the development of personality takes place in the process of self-creation and creation of a culture, which results in acquisition of higher values of life and formation of individual and psychological qualities; 7) labor market has its own laws, regularities and principles; 8) in the context of civil society development, public institutions and business, on a cultural basis in the process of integration, must fulfill the will of the citizens protecting their interests.

Key words: personality; nature and essence of a human being; psychological experience; labor market; development; consciousness.

Постановка й обґрунтування актуальності проблеми. Наука задовольняє базову потребу людини, а значить й природу людського розуму, здійснюючи відкриття лише в межах фізичного буття. Її завданням є отримання нових знань та трансформація їх у життєвий простір. Відповідно, технологія є наслідком закладеним у знанні, а значить розробляти та впроваджувати технологію маємо кваліфіковано, оскільки в певний час вона може бути як творенням так і руйнацією.

Оскільки у процесі еволюції людини відбувається зміна станів природного, особистісного та суспільного характеру то й розроблення та вирішення нових завдань соціально-професійного розвитку особистості, здійснюватиметься у відповідності до змін особистісного, суспільного та природного характеру.

Використана література. Використано матеріали, автори яких у зазначеному контексті проводили наукові розвідки: І. Бех; О. Власюк; С. Гончаренко; І. Зязюн; В. Кремень; В. Піддячий.

Формулювання мети статті. Праця є основою життєдіяльності людини і функціонування суспільства. Відповідно, метою статті є обґрунтування значущості саморозвитку людини та її взаємодії із суспільними інституціями, які мають створити умови щоб праця у процесі соціально-професійного розвитку особистості ставала свідомою, цілеспрямованою і продуктивною.

Виклад основного матеріалу. Природа і сутність людини. Розвиток людини є вічною проблемою, оскільки в процесі еволюції відбувається зміна станів природного, особистісного та суспільного характеру. Оскільки на ряду з прогнозованими змінами в природі та людині відбуваються й не прогнозовані то й структурування завдань, які потрібно вирішувати, знаходяться у вимірі буття соціуму, впливу людини на природу, способів пізнання людиною світу та себе в умовах мінливого життєвого простору та нестабільного природного середовища.

Людина будучи приналежною двом просторам – природному та соціальному має неповторну (індивідуальну) духовну, фізичну та інтелектуальну складові, які в особистісному життєвому просторі являється частиною соціального світу [5, с. 347]. Разом з тим, вона може благополучно існувати лише в гармонії з природою, цілісно розглядаючись в космічному, біологічному, психічному, соціальному, культурному та цивілізаційному вимірах.

У цьому контексті, на сучасному етапі розвитку перед суспільством постає завдання створення світу культури та цивілізації шляхом проектування нової реальності, яка забезпечуватиме поступ особистісного і суспільного характеру в умовах конкурентного швидкозмінного середовища глобалізованого простору. Зазначимо, що процес проектування та системного коригування поліваріантних концепцій розвитку особистості в гармонії з суспільством та природою ускладнюється устроєм внутрішнього світу людини, структуруванням суспільства з певними характерними для них

відносинами та сукупностями зв'язків форм природи. Окреслений напрям дослідження актуальний, оскільки він відноситься до питань розвитку людини, громадянського суспільства, держави та розбудови її гуманітарної безпеки.

Гуманітарна безпека. Результати праці проявляються у природному, соціальному та державному вимірах. Праця відноситься до питань гуманітарної безпеки, оскільки через її результати відбувається захист: людини, сім'ї, народу; цілей, ідеалів, цінностей і традицій, укладу життя та культури; прав та обов'язків людини; основних свобод [2, с. 268-269]. Гуманітарна безпека має кілька вимірів особистісного і суспільного характеру: фізичний і психічний; вільної самоідентифікації; можливостей розвитку та вибору майбутнього. У разі зниження її рівня є загрози: знищення ментальної або культурної ідентичності людей і суспільних груп; переродження культури під впливом великих груп мігрантів, які не сповідують суспільні цінності; реалізації концепцій сталого розвитку та розвитку людського потенціалу.

Загрозою гуманітарній безпеці є відсутність картини майбутнього, а значить нація не працює на майбутнє. Зазначимо, що життя нації спирається на існуючі процеси передачі, правонаступництва та розвитку культурних надбань, які транслюються через суспільну комунікацію нащадкам як пережиті та осмислені цінності, світобачення, задуми. Спостерігаються деформації і у сприйманні підростаючим поколінням культури праці, оскільки технології нав'язують власні правила параметрів комунікативних процесів. Ситуація ускладнюється тим, що динаміка суспільних відносин, соціально-економічних та глобалізаційних процесів змушує розробляти нові види праці та формувати їх культуру.

Особистість. У означеному контексті, розвиток людини відбувається в процесі самотворення та творення культури. У духовному вимірі він, спрямований на індивідуальний вияв у системі мотивів особистості фундаментальних потреб: 1) ідеальної потреби пізнання у процесі саморозвитку та самотворення; 2) соціальної потреби жити й працювати для людей [3, с. 23].

У досягненні цієї мети сучасний навчально-виховний процес має базуватися на усвідомленні себе суб'єктом суспільної взаємодії в результаті чого набуваються вищі життєві цінності та формуються індивідуально-психологічні якості [4, с. 403]. У такій особистості слід розвивати: здатність до жертвованості, яка історично пов'язана з існуванням людського суспільства; культуру гідності; високий смисловий поріг, переживаючи за вершинні устремління; культуру, оскільки в ній матеріалізуються вищі духовні цінності; цілісну картину світу як основу її гуманізму. Здійснюється це через освіту, пріоритетом якої є формування: знань і цінностей, що ґрунтуються на наукових знаннях з домінуванням суспільства культурних цінностей де людина найвища цінність; психологічного досвіду; самодостатності; перспективності; творчості (технологічної, художньої, пізнавальної, соціально-комунікативної, духовно-моральної); справедливості у міжособистісних взаєминах; самоорганізації; індивідуальної соціальної ситуації розвитку; великодушності [1, с. 8-10].

Психологічний досвід. Забезпечити гармонізований поступ суспільства та динаміку розвитку держави можуть фахівці з багатограним психологічним досвідом, який відповідає галузевим запитам на основі розроблених критеріїв. В інтеграційному ж процесі різновекторність життєвого простору людини формує її рівень психологічного досвіду, який у побудові особистісної траєкторії має аналізуватися та структурується за якісними і ціннісними ознаками. Безперервність цього процесу забезпечує динаміку розвитку психологічної сфери особистості на всіх етапах вікового розвитку (онтогенезу). У зв'язку з цим, особливого значення в процесі становлення особистості набуває забезпечення єдності соціального і природного, загального й індивідуального, прав і обов'язків, регламентації і творчості, знань і практики. Забезпечення успішності цього процесу відбувається через розробку та впровадження в практику безперервної освіти навчально-виховних систем, які у процесі життя людини разом із формуванням якостей успішного засвоєння здобутих знань, створюватимуть умови для системного їх використання [6, с. 271] в практичній діяльності на побутовому, професійному та соціальному рівнях, що стимулює вмотивованість особистості до розвитку протягом життя.

Компетентності. Компетентності є набутою в результаті діяльності характеристикою особистості, що сприяє успішному входженню особистості в життя суспільства. Вони розглядаються як інтегрований результат, що передбачає зміщення акцентів і накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок до формування і розвитку здатності практично діяти, застосовуючи досвід успішної діяльності в певній сфері. На даному етапі потребують розроблення технології оцінювання компетентностей і їх рівнів, результати яких слугуватимуть передусім для: моніторингу якості освітніх послуг і рівня навчальних досягнень, їх відповідності державним стандартам; використання результатів оцінювання роботодавцями з метою кваліфікованого відбору робочої сили; порівняння національних систем освіти. Компетентності розробляються на різних рівнях засвоєння змісту освіти з дотриманням критеріїв вікової періодизації. Ієрархія компетентностей: ключові надпредметні або базові, що опираються на пізнавальні процеси і виявляються в різних контекстах; загальнопредметні – незалежні від певної сукупності предметів або освітніх галузей; предметні – набуваються у процесі вивчення певних предметів. Вони мають змінний характер та рухливу структуру, залежать від пріоритетів суспільства, цілей освіти, особливостей і можливостей самовизначення і діяльності особистості в соціумі. Їх можна прогнозувати і проектувати у когнітивній, діяльній, мотиваційній, соціальній та інших сферах життєдіяльності особистості.

Соціально-професійний розвиток особистості. Результативність розвитку особистості залежить від якості системного підходу до розбудови життєвого простору. З цією метою розроблений термін «Соціально-професійний розвиток особистості», структурні складові якого використовуються в проектуванні та апробації освітніх моделей.

М.І. Піддячий: «**соціально-професійний розвиток особистості (С.-п.р.о.)**» – процес спрямований на духовне, інтелектуальне, фізичне, соціальне і професійне формування особистості через поетапний індивідуальний вияв у системі її мотивів фундаментальної потреби пізнання в обраній для діяльності виробничій чи невиробничій сфері на ринку праці та застосуванні отриманих знань для становлення операційно-технологічної (діяльній) складової психологічної сфери з метою професійної взаємодії у процесі вироблення суспільно значущого продукту праці. С.-п.р.о. є комплексною науково обґрунтованою системою форм, методів, засобів і технологій залучення до реалізації особистісних та громадянських значущих цілей, формування цінностей та розбудови відносин, яка цілеспрямовано використовується для досягнення мети: вироблення в свідомості людини внутрішньої потреби самовираження та самоствердження шляхом створення соціально

значущих матеріальних і духовних цінностей необхідних для задоволення потреб; засвоєння визначеного змісту освіти й застосування певної системи базових і спеціальних знань та норм, які дають змогу повною мірою функціонувати в суспільстві та професійному середовищі; реалізації творчого потенціалу, здібностей, задатків; формування рівнів компетентностей на етапах вікового розвитку; здобування психологічного та соціально-професійного досвіду; гармонізованого розвитку; капіталізації людських ресурсів в умовах реальної та прогнозованої трудової діяльності і взаємодії на ринку праці. Механізми формування та функціонування С.-п.р.о. зумовлюються системою координат життєвого простору людини та суспільства. Складності проектування С.-п.р.о. пов'язані, насамперед, з: вибором напрямку професійної діяльності в швидкозмінних умовах життя та праці; системним підходом до організації психологічної діяльності в різних її формах та видах; об'єктивністю оцінки за працю, яка необхідна для забезпечення життєдіяльності суспільства та розвитку держави; заниженням рівня очікуваної винагороди за суспільно значущу виконану роботу; хронічним дефіцитом проектів і ресурсів для розвитку протягом життя тощо.

С.-п.р.о. має філософський, психологічний, педагогічний, соціальний та економічний освітні компоненти. Їх гармонізація створює передумови активізації психологічної діяльності особистості стосовно усвідомлених потреб і умов їх задоволення та поетапне розв'язання суперечностей у процесі життєдіяльності на синергетичних засадах. Застосування синергетичного підходу спрямовується на: розв'язання особистісних і соціальних лінійних і нелінійних завдань; утворення рівнів компетентностей на різних етапах розвитку з урахуванням вікових особливостей, що дають можливість існувати в умовах мінливого глобалізованого простору в особистісному й суспільному аспектах відповідно до соціальної зрілості та статусу, пов'язаного з соціально-професійною належністю.

Для досягнення мети С.-п.р.о. застосовують інтегративні види технологій у сукупності методів, прийомів та впливів, спрямованих на саморозвиток особистості, активізацію її зусиль та упорядкування сукупності процедур й операцій за допомогою яких реалізується певний соціально-професійний проект або конкретна ідея реорганізації, модернізації чи вдосконалення взаємодії з ринком праці. Технології С.-п.р.о. відображають прикладний аспект, особливостями якого є: гнучкість, що виявляється в періодичній зміні змісту та форм на рівні суб'єктно-об'єктної, об'єктно-суб'єктної та суб'єктно-суб'єктної взаємодії; неперервність, яка визначається потребою постійної взаємодії з особистістю; циклічність повторення етапів, стадій, процесу взаємодії з вихованцем; дискретність технологічного процесу, що відображається в нерівномірності впливу на різних етапах взаємодії; непрогнозованість очікуваних результатів унаслідок стихійних, спонтанних процесів у соціумі. Ефективність процесу технологізації С.-п.р.о. полягає в: неперервності й наданні цільової спрямованості; оптимізації соціально-професійної діяльності; гарантуванні сталості соціально-професійної спрямованості; формуванні механізмів саморегуляції; забезпеченні сприятливих умов для реалізації визначеної мети тощо.

У процесі С.-п.р.о. визначається сукупність умов, що цілеспрямовано впливають на життєдіяльність особистості, її свідомість і поведінку з метою формування певних якостей, переконань, ціннісних орієнтацій та потреб. Вона сприяє соціалізації людини, усвідомленню себе особистістю, котрій близькі та зрозумілі інтереси інших. Доцільність створення системи С.-п.р.о. для успішної адаптації, індивідуалізації та інтеграції особистості пов'язана з: трансформацією зусиль суб'єктів діяльності шляхом закріплення взаємозв'язку компонентів навчально-виховного процесу (цільового, змістового, організаційного, діяльнісного, продуктивного); розширенням діапазону можливостей впливу на особистість завдяки залученню до процесу освоєння природного й соціально-професійного середовищ; проектуванням умов саморозвитку, самореалізації та самоствердження особистості, що сприяє її самовираженню, вияву неповторної індивідуальності, гуманізації ділових і міжособистісних стосунків тощо [7, с. 7-9].

С.-п.р.о. здійснюється як стихійно, наприклад, через соціум і народну педагогіку, так і цілеспрямовано, шляхом спеціально організованого впливу і взаємодії навчальних закладів, соціальних інституцій, сім'ї. Зміст освіти й державні вимоги до рівня С.-п.р.о. та формування в умовах освітнього простору якостей, цінностей і компетентностей особистості регулюються Державними стандартами.

Висновки:

1. Теоретично обґрунтована система підготовки людини до праці в умовах розбудови громадянського суспільства стимулює процеси формування як когнітивної складової психологічної сфери, так і операційно-технологічної, мотиваційної, етичної, соціальної, поведінкової;
2. Джерелом забезпечення креативності особистості є мотиви самоактуалізації в обраних сферах діяльності. Одним із механізмів виникнення таких мотивів є система соціально-трудова ціннісних орієнтацій особистості, педагогів та наставників;
3. Сучасний етап розвитку характеризується одержанням нових знань про соціально-професійний простір на стикові різних наук, зокрема, філософії, логіки, загальної та соціальної психології, педагогіки, соціології, економіки, нейронауки, теорії свідомості, психолінгвістики тощо.

Література

1. Бех І. Д. Особистість у контексті орієнтирів розвивального виховання / Іван Дмитрович Бех // Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 1 / упоряд. О. Б. Петренко ; ред. кол. : О. Б. Петренко, Н. М. Гринькова, Т. С. Ціпан та ін. – Рівне : РДГУ, 2015. – 288 с.
2. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики / Олександр Степанович Власюк. – Київ: НІСД, 2016. – 528 с.
3. Гончаренко С. У. Педагогічні закони, закономірності, принципи. Сучасне тлумачення / Семен Устинович Гончаренко. – Рівне : Волинські обереги, 2012. – 192 с.
4. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: монографія / Іван Андрійович Зязюн. – К.; Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. – 608 с.
5. Кремень В. Г. Синергетика в освіті: контекст людиноцентризму / В. Г. Кремень, В. С. Ільїн. – Київ: Педагогічна

думка, 2012. – 368 с.

6. Піддячий В. М. Обґрунтування сутності професійного саморозвитку майбутнього педагога / Володимир Миколайович Піддячий // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. праць / за ред. Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО, О. Г. РОМАНОВСЬКОГО. – Харків : НТУ «ХПІ», 2015. – Вип. 43 (47). – 374 с.

7. Піддячий М. І. Соціально-професійний розвиток старшокласників: праця як основа життєдіяльності та поступу [Електронний ресурс] / Микола Іванович Піддячий // Технології інтеграції змісту освіти : зб. наук. праць Полтав. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти ім. М. В. Остроградського / [головн. ред. В. Р. Ільченко]. – Вип. 10. – Полтава : ПОІППО. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://lib.iitta.gov.ua/711857/>.

References

1. I. D. Bekh Personality in the context of developing reference education / Ivan Dmitriyevich Bekh // Innovative studies in education: GS. Sciences. OL. Issue. 1 / Upravd. O.b. Buchanan; Ed. count. : O. B. Buchanan, N. M. Grinkova, T.S. Cмpan and others. – Steady: RSHU, 2015. – 288 s.

2. O. S. Vlasiuk National security: the evolution of policy problems / Olexander S. Vlasiuk. – Kyiv: NISS, 2016. – 528 s.

3. S. U. Honcharenko Educational laws, laws, principles. Modern interpretation / Semen Ustinovii Honcharenko. – Steady: For amulets, 2012. – 192 s.

4. I. A. Ziaziun Philosophy of education: monograph / Ivan Andriyovych Ziaziun. – K.; Cherkasy: STATE UNIVERSITY named after Bogdan Khmelnytsky, 2008. – 608 s.

5. V. H. Kremen Sinergetika in education: Іydinocentrizmu context / V. H. Kremen, V. V. Ilyin. – Kiev: Naukova dumka, 2012. – 368 s.

6. V. M. Piddiachyi Study the essence of the professional development of the future teacher / Vladimir Mikolayevich Piddiachyi // Problems and prospects of the formation of a national humanitarian and technical elite: GS. Sciences. Works / ed. L. L. Tovaжннського, O. G. Romanovskogo. – Kharkiv: NTU «KHPI», 2015. Is the Issue. 43 (47). – 374 s.

7. M. I. Piddiachyi Socio-professional development of high school students: work as the basis of life and progress [electronic resource] / Mykola Ivanovych Piddiachyi // Technology integration education content: GB. Sciences. works of the Poltav. region. AI-t pmslvdiplo. EDR. education. M. Theorem / [main. ed. V. R. Ilchenko]. Is the Issue. 10. – Poltava: POMPPPO. – 2018. – The mode of access to the resource: <http://lib.iitta.gov.ua/711857/>.

Пічурін В. В.

Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В.Лазаряна, м. Дніпро

Пічурін В. В.

Дніпровський національний університет імені О.Гончара, м. Дніпро

ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

У статті наведено результати дослідження особливостей сформованості ряду характеристик особистості у студентів спеціального відділення. Встановлено, що для цих студентів характерними є: низькі показники за факторами «Замкнутість – товариськість» та «Жорсткість – чутливість»; високі – за фактором «Впевненість у собі – тривожність»; середні – за факторами «Інтелект», «Емоційна стійкість», «Підпорядкованість – доміантність», «Стриманість – експресивність», «Схильність до почуттів – висока нормативність поведінки», «Несміливість – сміливість», «Довірливість – підозрілість», «Практичність – розвинена уява», «Прямолінійність – дипломатичність», «Консерватизм – радикалізм», «Конформізм – нонконформізм», «Низький самоконтроль – високий самоконтроль», «Розслабленість – напруженість», «Адекватність самооцінки». Встановлено статистично значущі відмінності між студентами спеціального і основного відділення за факторами «Замкнутість – товариськість», «Схильність до почуттів – висока нормативність поведінки», «Несміливість – сміливість», «Адекватність самооцінки».

Ключові слова: фактори особистості, студенти, фізичне виховання, спеціальне відділення.

Пичурин Валерий, Пичурин Виктор. Особенности личности студентов специального отделения

В статье приведены результаты исследования особенностей сформированности ряда характеристик личности студентов специального отделения. Установлено, что для этих студентов характерны: низкие показатели по факторам «Замкнутость – общительность» и «Жесткость – чувствительность»; высокие – по фактору «Уверенность в себе – тревожность»; средние – по факторам «Интеллект», «Эмоциональная устойчивость», «Подчиненность – доминантность», «Сдержанность – экспрессивность», «Склонность к чувствам – высокая нормативность поведения», «Робость – смелость», «Доверчивость – подозрительность», «Практичность – развитое воображение», «Прямолинейность – дипломатичность», «Консерватизм – радикализм», «Конформизм – нонконформизм», «Низкий самоконтроль – высокий самоконтроль», «Расслабленность – напряженность», «Адекватность самооценки». Установлено статистически значимые различия между студентами специального и основного отделения по факторам «Замкнутость – общительность», «Склонность к чувствам – высокая нормативность поведения», «Робость – смелость», «Адекватность самооценки».

Ключевые слова: факторы личности, студенты, физическое воспитание, специальное отделение.

Pichurin Valeriy, Pichurin Viktor. Peculiarities of the student's personality in a special department

Aim: to reveal the specificity of the manifestation of a number of factors (features) of a person in students of a special department. **Material and methods:** The study was attended by 30 students of the Dnipropetrovsk National University of Railway